

5^η ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ:

«ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ»

Ζ' ΚΥΚΛΟΣ: ΕΙΔΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ Ι

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2019-2020

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ:

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΣΤΕΑΚΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

&

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

Αμφιβολία (Doubt)

(σε σκηνοθεσία Τζον Πάτρικ Σάνλεϊ)

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

1. Νομοθετική κατοχύρωση
2. Το περιεχόμενο του τεκμηρίου αθωότητας
3. Η φύση του τεκμηρίου αθωότητας ως κανόνα δικαίου
4. Το σημείο έναρξης και λήξης της ισχύος του τεκμηρίου αθωότητας
5. Διάκριση του τεκμηρίου αθωότητας από την αρχή in dubio pro reo
6. Πρόσωπα που δεσμεύονται από το τεκμήριο αθωότητας
7. Δικονομικές εκφάνσεις του τεκμηρίου της αθωότητας σε συνδυασμό με την αρχή της δίκαιης δίκης
8. Η κάμψη του τεκμηρίου αθωότητας
9. Τεκμήριο αθωότητας και ΜΜΕ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

1. Νομοθετική κατοχύρωση

- i. Άρθρο 6 παρ.2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν.δ. 53/1974 (ΦΕΚ Α' 256).
- ii. Άρθρο 6 παρ. 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη της Λισαβόνας), η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν. 3671/2008 (ΦΕΚ Α' 129).
- iii. Άρθρο 48 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- iv. Άρθρο 14 παρ. 2 του Διεθνούς Συμφώνου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ), το οποίο κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν. 2462/1997 (ΦΕΚ Α' 25).
- v. Άρθρο 11 παρ. 1 της από 10-12-1948 Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ), η οποία αναπτύσσει τη δεσμευτικότητά της αφενός ως εργαλείο ερμηνείας του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ και αφετέρου ως «γενικώς παραδεδεγμένος κανόνας του διεθνούς δικαίου» υπό την έννοια του άρθρου 28 παρ. 1 Σ.
- vi. Άρθρο 71 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019).

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

2. Το περιεχόμενο του τεκμηρίου αθωότητας

Γενικές Αρχές που εξειδικεύουν το περιεχόμενο του τεκμηρίου αθωότητας

- i. Κανένας δε μπορεί να καταδικασθεί ή να κηρυχθεί ένοχος, αν δεν έχει δικασθεί σύμφωνα με το νόμο και ύστερα από μια νόμιμη δικαστική διαδικασία.
- ii. Καμία ποινή ή άλλη ανάλογη κύρωση δε μπορεί να επιβληθεί εις βάρος προσώπου, εφόσον η ενοχή του δεν έχει απαγγελθεί σύμφωνα με τους τύπους που προβλέπει ο νόμος.
- iii. Κανένας δε μπορεί να υποχρεωθεί να αποδείξει την αθωότητά του.
- iv. Η αμφιβολία είναι πάντοτε υπέρ του κατηγορουμένου.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

3. Η φύση του τεκμηρίου αθωότητας ως κανόνα δικαίου

Θεμελιώδες δικαίωμα ή γενική αρχή του δικαίου (συνυφασμένη με το κράτος δικαίου);

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

3. Η φύση του τεκμηρίου αθωότητας ως κανόνα δικαίου

Ορθότερη άποψη

Δικαίωμα συνταγματικής περιωπής με σύνθετη προστατευτική λειτουργία (status mixtus).

Επιχειρήματα υπέρ της άποψης αυτής:

- i. Η θέση του τεκμηρίου αθωότητας τόσο στην ΕΣΔΑ όσο και στο ΧΘΔΕΕ.
- ii. Η αυξημένη τυπική ισχύς του στην ελληνική έννομη τάξη (μέσω του άρθρου 28§2 του Συντάγματος).
- iii. Η απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας (βάσει του 171 §1 περ. δ' ΚΠΔ) συνεπεία της παραβίασής του.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

4. Το σημείο έναρξης και λήξης της ισχύος του τεκμηρίου αθωότητας

Άρθρο 71 ΚΠΔ: «Οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι τεκμαίρονται αθώοι μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή τους σύμφωνα με τον νόμο».

Άρθρο 72 ΚΠΔ: «Την ιδιότητα του κατηγορουμένου την αποκτά εκείνος εναντίον του οποίου ο εισαγγελέας άσκησε ρητά την ποινική δίωξη και εκείνος στον οποίο σε οποιοδήποτε στάδιο της ανάκρισης αποδίδεται η αξιόποινη πράξη».

Χρονική έκταση της ισχύος του τεκμηρίου: Προδικασία (προκαταρκτική εξέταση, ανακριτικές πράξεις) – Κύρια διαδικασία – Αμετάκλητη περάτωση της δίκης.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

5. Διάκριση του τεκμηρίου αθωότητας από την αρχή in dubio pro reo

Άρθρο 178 παρ. 3 ΚΠΔ: «Οποιαδήποτε αμφιβολία περί της ενοχής είναι προς όφελος του κατηγορουμένου ή του υπόπτου».

Τεκμήριο αθωότητας και αρχή περί αμφιβολιών: έννοιες ασύμπτωτες.

Παραβίαση του κανόνα in dubio pro reo: άρθρο 510 παρ. 1 περ. ε' του ΚΠΔ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

6. Πρόσωπα που δεσμεύονται από το τεκμήριο αθωότητας

- i. Δικαστές
- ii. Εισαγγελείς
- iii. Γραμματείς δικαστηρίων
- iv. Ανακριτικοί υπάλληλοι
- v. Αστυνομικά όργανα.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

7. Δικονομικές εκφάνσεις του τεκμηρίου της αθωότητας σε συνδυασμό με την αρχή της δίκαιης δίκης

Βασικές δικονομικές συνιστώσες του τεκμηρίου αθωότητας:

- i. Πληροφόρηση.
- ii. Επαρκής χρόνος και ευκολίες για την προετοιμασία της υπεράσπισης και για την επικοινωνία με το δικηγόρο της επιλογής του κατηγορουμένου.
- iii. Παράσταση στη δίκη και υπεράσπιση του εαυτού του ή με τη βοήθεια συνηγόρου της επιλογής του.
- iv. Εξέταση των μαρτύρων κατηγορίας και εξασφάλιση της παρουσίας και εξέτασης και μαρτύρων υπεράσπισης επί ίσοις όροις.
- v. Ελεύθερη συνδρομή μεταφραστή.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

8. Η κάμψη του τεκμηρίου αθωότητας

Θεμιτοί περιορισμοί του τεκμηρίου αθωότητας:

- i. Η σύλληψη του ατόμου στα επ' αυτοφώρω καταλαμβανόμενα εγκλήματα.
- ii. Η επιβολή του μέτρου της προσωρινής κράτησης.
- iii. Η έκδοση απόφασης δικαστηρίου σε μη εύλογο χρονικό διάστημα.
- iv. Η αστυνομική παγίδευση και διείσδυση (άρθρο 254 ΚΠΔ).
- v. Η καταδίκη σε αόριστη κάθειρξη σε ίδρυμα για υποτρόπους.
- vi. Η κατάσχεση χρηματικού ποσού που βρέθηκε στην κατοχή του κατηγορουμένου κατά τον χρόνο της σύλληψης.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

8. Η κάμψη του τεκμηρίου αθωότητας

Θεμιτοί περιορισμοί του τεκμηρίου αθωότητας:

- vii. Η ανακοίνωση στο ακροατήριο των προηγούμενων ποινικών καταδικών του κατηγορουμένου.
- viii. Η λήψη δείγματος και η εξέταση του αίματος, για να διαπιστωθεί μήπως το άτομο οδηγούσε σε κατάσταση μέθης.
- ix. Η υποβολή του κατηγορουμένου σε ιατρική εξέταση για τη διακρίβωση της ικανότητάς του προς καταλογισμό.
- x. Η εμφάνιση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο με χειροπέδες.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

9. Τεκμήριο αθωότητας και ΜΜΕ

Ποικίλες όψεις προστασίας του υπόπτου – κατηγορουμένου από τα ΜΜΕ:

- i. Διατάξεις του Ποινικού Κώδικα περί δυσφημήσεως και συκοφαντικής δυσφημήσεως του Π.Κ.
- ii. Διατάξεις περί προσβολής της προσωπικότητας του Αστικού Κώδικα (άρθρα 57, 914, 920 ΑΚ).
- iii. Κυρώσεις του άρθρου 4 του ν. 2328/1995.
- iv. Άρθρο 3 παρ.3 του ν. 1730/1987.
- v. Άρθρο 2 του Κώδικα Επαγγελματικής Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των δημοσιογράφων-μελών της Ε.Σ.Η.Ε.Α.
- vi. Άρθρο 10 του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας στην Ραδιοτηλεόραση.
- vii. Άρθρο 8 παρ. 2 του νόμου 3090/2002.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

«Η έννομη προστασία του τεκμηρίου αθωότητας»

9. Τεκμήριο αθωότητας και ΜΜΕ

Ποικίλες όψεις προστασίας του υπόπτου – κατηγορουμένου από τα ΜΜΕ:

viii. Άρθρο 7 του ν. 4596/2019:

«Ο ύποπτος ή κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα, προς αποκατάσταση της βλάβης, την οποία υπέστη εξαιτίας της προσβολής του τεκμηρίου αθωότητάς του από δηλώσεις δημόσιων αρχών που έλαβαν χώρα σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας πριν την έκδοση της απόφασης σε πρώτο ή δεύτερο βαθμό, οι οποίες αναφέρονται κατά τρόπο άμεσο στην εκκρεμή ποινική διαδικασία και είτε παροτρύνουν το κοινό να πιστέψει στην ενοχή του είτε προβαίνουν σε εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών με την οποία προδικάζουν τη δικαστική κρίση της υπόθεσης».

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασίλειος Σαρηγιαννίδης, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Τυβίγγης, LL.M.

Ευχαριστώ!